

Liunan kalatiehanke

Tekninen lautakunta 20.03.2025 § 29
77/11.01.01.07/2025

Valmistelija

Petri Miettinen, tekninen johtaja, p. 040 661 4342

Toimivalta

Joroisten kunnan hallintosäännön 21 §:n mukaan lautakunnan yleisinä tehtävinä on valmistella kunnanhallituksen ja valtuuston käsiteltäväksi kuuluvat asiat sekä huolehtia toimialalleen kuuluvien asioiden täytäntöönpanosta.

Asia

Liunankosken kalatien rakentaminen on osa laajempaa virtavesien kalaloudellista kunnostushanketta, jonka työnimenä on ollut Saimaan järvitaimen Joroisvirran reitille.

Liunankosken kalatien rakentamismahdollisuudet ja kustannukset selvitettiin v. 2019-2020 Joroisten kunnan vetämässä hankkeessa yhteistyössä Savon Voima Oyj:n, ELY-keskuksen ja vesialueen omistajista koostuvan projektiryhmän toimesta. Suunnitelman laati vesirakentamiseen erikoistunut konsultti, EcoRiver Oy. Samaan aikaan toisessa hankkeessa selvitettiin mahdollisen kalatien rakentamisella saavutettavia luonnontaloudellisia, erityisesti vaelluskalojen luonnonkierron hyötyjä.

Selvitysten perusteella Liunan voimalaitoksen ohi on mahdollista rakentaa luonnonmukainen kalatie, kalatiessä olisi myös tekninen osuus nykyisen voimalaitoksen alakanavan ja Liunankosken sivuhaaran välillä. Tällöin kalojen nouseminen ja ohjautuminen kalatiehen olisi turvattu kaikissa virtaamatilanteissa. Kalatien rakentamiskustannukset olisivat tällä hetkellä n. 500 000 €.

Liunankoski rakennettiin ja padottiin jo 1920-luvulla ja patoaminen lopetti alavirrasta nousevan taimenen lisääntymismahdollisuudet Liunankosken yläpuolisilla alueilla. Toisaalta myös yläpuolisilla alueilla syntyneiden taimenten vaellukset alavirtaan Haukivedelle kariutuivat voimalapadon valmistuttua. Liunankosken voimalan lisäksi myös Kiekan voimalapato sulkee taimenten vaellusreittejä sekä ylävirtaan että alavirtaan.

Liunankosken kalatie ei yksinään riitä taimenkannan palauttamisen ratkaisuksi Joroisvirran reitille. Koska Liunankosken alapuoliset virta-alueet ovat vähäisiä, on hankkeessa kunnostettu yläpuolisia poikastuotantoalueita luonnonmukaisen lisääntymisen turvaamiseksi. Vuosina 2021-24 on toteutettu Joroisvirranreitin ja Enon-Kolkonjoen kalataloudellisia kunnostushankkeita sekä Kiekan voimalaitoksen ja Kolkonjoen myllypadon ohitusratkaisut. Hankkeessa linjattiin, että viiden vuoden kuluttua v. 2025 olisi edessä Liunankosken kalatien ja koskialueen kunnostukset sekä tarvittaessa alapuolisten uomien jatkokunnostukset.

Joroisvirranreitti kuuluu valtakunnallisen kalatiestrategian kärkikohteisiin. Vaelluskalakannoilla menee valtakunnallisesti heikosti, joten koskialueiden ennallistamista sekä voimalaitos- ja myllypatojen ohittamista kalatieratkaisuilla tarvitaan.

Hankkeen edistämiseksi on selkeintä, että Joroisten kunta ottaa vetovastuun hankeryhmän kokoamisesta, asiakirjojen ja kustannusarvion päivittämisestä sekä vesilain mukaisen luvan hakemisesta. Hankkeen rahoitusneuvottelut on syytä aloittaa jo ennen vesilain mukaisen luvan hakemista. Nousu-hankkeissa valtion avustuksen määrä on enintään 50 %.

Kuluvan vuoden talousarvioon on Liunan kalatiehankkeelle varattu 2500 € määräraha asiantuntijapalveluille ja 2500 € muulle ostopalvelulle. Lisäksi talousarvioon on varattu 5000 € määräraha asiantuntijapalveluihin Kosteikkojen Joroisselkä-hankkeen mahdolliselle jatkolle. Tämä hanke ei kuitenkaan jatku kunnan toimesta vaan sille on haettu rahoitusta ACWA-Life-hankkeesta.

Kalatien rakentamisen edistämiseksi, olisi selkeintä, että Joroisten kunta ottaa vetovastuun Liunan kalatien edistämisestä ja hankkeelle tarvittavan vesiluvan hakemisesta.

Hankkeen edistäminen toteutettaisiin 2-vaiheisena. Ensimmäinen vaihe – toteutusmallin kokoaminen - sisältäisi olevien suunnitelmien läpikäynnin, kumppaneiden kokoamisen ja sitouttamisen ja toimintasuunnitelman ja aikataulun laatimisen. Toinen vaihe – vesiluvan hakeminen - sisältäisi suunnitelmien viimeistelyn, kumppaneiden roolit, reunaehdot ja rahoituksen tason, alapuolisten uomien kunnostussuunnitelman ja vesiluvan jättö toimenpidesuunnitelman mukaisesti.

Liunankosken kalatien yleissuunnitelma, kalatien suunnitelmapiirustukset ja asiantuntija-arvio Liunan kalatien rakentamisen tarpeellisuudesta ovat oheismateriaaleina.

Esittelijä	Tekninen johtaja Petri Miettinen
Päätösehdotus	Tekninen lautakunta päättää, että Joroisten kunta ottaa vetovastuun Liunan kalatien rakentamisen edistämisestä edellä selostustekstissä esitetyllä tavalla.
Päätös	Tekninen lautakunta hyväksyi teknisen johtajan päätösehdotuksen.